

Santiago de Compostela

Anno sancta 2010

'Het wordt een tocht door je eigen leven'

Vooraf

De ware pelgrim reist naar een plek die hem inspireert om zich rekenschap te geven van zijn verleden en toekomst; een plek die een ijkpunt vormt voor persoonlijke integriteit.

De apostel Jacobus was volgens de overlevering naar deze uithoek van de toen bekende wereld gereisd om het evangelie te verkondigen. Na zijn terugkeer in Jeruzalem werd hij op last van de Romeinen onthoofd.

Engelen brachten zijn stoffelijke resten per schip terug naar Noordwest-Spanje. Daar rustten zij onopgemerkt, totdat in de negende eeuw een heremiet op het graf opmerkelijk werd gemaakt door een geheimzinnig, helder licht dat erboven scheen.

Op die plek - Campus stellae: sterrenveld - werd een kerk gebouwd, en in de elfde eeuw begonnen de pelgrims toe te stromen

Had het graf van Sint Jacobus in Santiago de Compostela ook voor mij die betekenis?

Religieuze of spirituele overwegingen waren zeker niet de directe of bewuste aanleiding om deze tocht te overwegen. Het duurde ook even vooraleer ik mezelf kon toestaan om de ruimte voor deze tocht te nemen, of beter nog te accepteren als geschenk van mijn levensgezellin. Het ging meer om een overgangsroutine tussen een werkzaam leven en het onbekende 'daarna'.

Het zou ook blijken dat de weg belangrijker is dan het reisdoel.

Breda – Compiègne

Mijn fietsdocumentatie geeft aan dat een stempel in het pelgrimspaspoort in het Begijnhof in Breda kan worden gehaald. Die wil ik als startmarkering hebben.

Niemand op deze historische plek weet echter waarover je het hebt: niet de koster van de begijnhofkerk, noch de mevrouw van het miniatuurmuseum.

Dan maar de seculiere stempel van de VVV. Als ik Santiago haal, wil ik wel mijn 'compostolaat' krijgen. Dat diploma krijg ik niet als ik niet de start en het verloop van mijn tocht kan bewijzen.

Op maandag 11 mei vertrek ik, nagezwaaid door mijn familie. Als ik bij de Duivelsbruglaan het fietspad langs de Mark opdraai, is mijn reis begonnen. Na enkele kilometers kijk ik een bepakte fietser in de rug. We blijven een tijdje naast elkaar fietsen. Ook hij gaat naar Santiago: hij is in Haarlem betrokken en heeft overnacht in Dordrecht. Mijn snelheid ligt iets hoger dus we besluiten het eigen tempo aan te houden: 'buen camino'.

Het is aangenaam fietsweer. In Lier houd ik halt bij de kostschool waar ik van 1956 tot 1963 heb gewoond en gestudeerd. Op het einde van de middag bereik ik na honderdveertig kilometer Aalst, mijn eerste overnachtingsplaats.

De volgende dag is het koud. De prachtige tocht langs de jaagpaden van de Dender vergoedt echter veel. Veertig kilometer lang kom je niemand tegen. In gedachten groet je de koeien en de paarden. Ik merk verschillende soorten zwanen, ganzen, reigers, en eenden op. En plots... het is jaren geleden dat ik nog een koekoek heb gehoord....

Dit is het echte Vlaanderen van de forse trekpaarden: 'op stevige schonken geschoord' van Guido Gezelle of zo uit het lied van Willem Vermandere gesjokt: 'Ju Bles m'n peird'. De talloze verwijzingen naar 'estaminets' en herbergen met minstens vijftig soorten bier. Het is echt 'Le plat pays qui est le mien' en van 'ai Marike, Marike je t'aimait tant'.

Het jaagpad wordt hersteld: omleiding! Ik verzeil, zo geven de bordjes en de op de weg gekalkte namen van de Flandriens aan, op een deel van het parcours van de Ronde van Vlaanderen. Smal, hobbelig met onverwoestbare kasseien die door het afgesleten asfalt de kop opsteken. Dit jaar klopte Fabian Cancellara Tom Boonen en Philip Gilbert.

Ik neem een lunchpauze bij de sluizen in Lessines, pal op de Franse grens. Een koude wind steekt op en het begint te regenen. Ik wil Tournai halen. Het wordt het veertig kilometer afzien.

Verkleumd, nat van buiten en bezweet van binnen, kan ik gelukkig een kamer krijgen in Hotel 'Cathédrale'. Er landen wel meer pelgrims aan en men is erg behulpzaam. De volgende dag zit in de ontbijtzaal een Nederlands echtpaar ook per fiets op weg naar Santiago.

Om negen uur bij een temperatuur van vier graden en een miezerige regen, vervolg ik mijn weg. Misschien wordt het nu een echte pelgrimstocht.

Na een uur pedaleren moet ik schuilen voor een fikse hoosbui. Dan, vraag me niet hoe, stuurt mijn GPS mij, letterlijk het bos in. Ik lees vervolgens de kaart verkeerd en dat kost me dertig kilometer extra vooraleer ik weer op het juiste pad ben. Het is bar koud en nat maar met overwegend wind in de rug, bereik ik na negentig kilometer fietsen Cambrai.

Een heel vriendelijke mevrouw van het Hotel de France vertelt dat ook een 'monsieur Hollandais aussi en vélo' in het hotel logeert.

We maken een praatje bij het ontbijt. Hij moet van zijn baas de acht weken uitstaande vakantie opmaken, en wat doe je dan? Juist, fietsen naar Santiago. We besluiten ieder onze eigen weg te volgen.

Het is Hemelvaart: als Jezus vandaag ten hemel was gevaren had dat niet gekund zonder uitstekende navigatie-apparatuur. Het regent en het is grauw, mistig en grijs. Ik eet een stevige omelet in Péronne en warempel, daarna is het droog tot negen kilometer vóór Compiègne.

Het is nu vrijdag 14 mei: Ik neem een rustdag om de eerste blog te schrijven en vooral om bijte komen. Mijn kleding moet drogen, en ik doe een wasje.

Ik maak een wandeling door de stad waar Jeanne d'Arc gevangen werd genomen en verkocht aan de Engelsen, nota bene nadat ze Compiègne was komen helpen. Politieke zuster- en broedermoorden zijn van alle tijden...!

Ik bezoek de Sint Jacobuskerk en ontvang van de pastoor een prachtige stempel in mijn pelgrimspaspoort. Na dit stichtelijke moment, heb ik goede hoop dat het morgen aangenamer weer wordt.

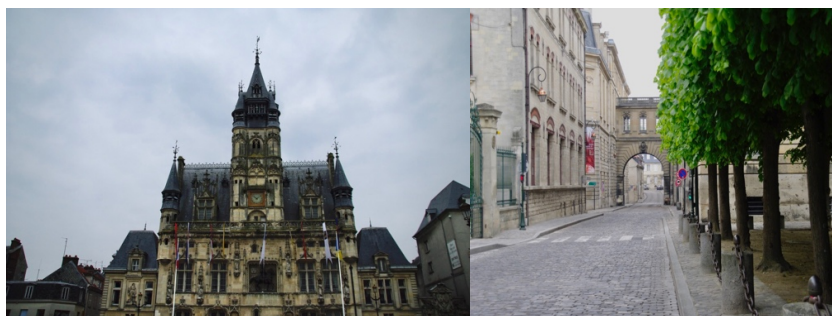

De zon is nog steeds niet te zien, maar het wordt lichter en het voelt iets warmer aan.

Morgen vertrek ik richting Chartres. Ik hoop toch zestig kilometer te halen, want er zit voor het eerst een drie kilometer lange klim in van zeven procent. Ik heb al gemerkt dat klimmen met bepakking in je kuiten bijt.

Na vier dagen fietsen zijn ruim vierhonderddertig kilometer onder de wielen verdwenen, inclusief de fikse omweg.

Compiègne - Tours

Na een rustdag fiets ik met goede benen, ondanks enkele zeer pittige klimmetjes, honderdnegentien kilometer. Dit aantal kilometers heb ik niet geheel vrijwillig verorberd. Een slaappleats vinden is geen gemakkelijke opgave in dit landelijke gebied. De meeste campings blijken pas met Pinksteren open te gaan. Ik wijk van mijn route af naar een klein stadje Meulan les Meureaux, in volle armoede prachtig gelegen aan de Seine.

Ik vind één bescheiden zich als hotel afficherend établissement. De kamers bevinden zich boven een soort buurtkroeg waar de ouden van dagen hun nieren komen doorspoelen. Ik ben waarschijnlijk iets te moe en verdoofd om alle details in me op te nemen. Er is één kamer vrij. Nemen dus maar!

Het bed is schoon maar helt naar tenminste drie kanten af, waarlijk een meetkundig wonder. "Douche en wc op de gang, monsieur... en uw fiets zet ik persoonlijk achter slot en grendel, want je weet maar nooit".

Het collectieve sanitair gebruik ik niet.

De volgende morgen ontdek ik dat de wastafel en het bidet geen kraan hebben.

De baas is 's anderendaags een uur te laat. Dan ontdek ik pas in een soort daklozenopvang terecht te zijn gekomen. Iedereen die de avond tevoren in de kroeg zat, woont in het hotel. Ze zijn bepaald niet vrolijk dat zij het ontbijt, inclusief het eerste rantsoen bier, een uur later dan gewoonlijk krijgen.

Ikzelf vertrek ook ruim een uur later dan gepland.

Het wordt een dag van slechts zestig kilometer. Het bed heeft de spieren geen goed gedaan, om nog maar te zwijgen van het klimmen van de vorige dag.

In St. Martin des Champs: er zijn ook alleen maar velden, staat het stel uit Tournai bij een kerkje te praten met wat blijkt de burgemeester én koster van het kerkje te zijn. Zij heten Wim en Gerry en komen uit Vorstenbosch. We besluiten samen te fietsen omdat we beiden het stadje Maintenon als overnachtingsplaats in het vizier hebben.

Onderweg ontmoetten we nog een jonge Belg. Die was vanuit Oudenaarde ineens honderdnegentig kilometer komen fietsen en had daar – hoe

verrassend - een gezwollen knie aan overgehouden. Hij neemt nu vier dagen rust en pakt de trein naar de voet van de Pyreneeën.

Maintenon is aardig. Een kasteel met een middeleeuwse toren en enkele aanbouwsels uit de zestiende en de zeventiende eeuw domineren het stadje. Het is het liefdesnestje van een van de minnaressen van de Franse koning.

Wim, Gerry en ik dineren samen en bespreken de eerste ervaringen. Het is na zoveel dagen weinig aanspraak echt gezellig. Zij fietsen de volgende dag slechts 20 kilometer tot Chartres om daar een dag te blijven.

Bij de imposante kathedraal in Chartres treffen we elkaar weer. Voor mij is het een korte stop om de prachtige glas-in-loodramen te bewonderen. Ik loop ook even over het beroemde labyrint dat symbool staat voor de lijdensweg die de mens moet afleggen tot aan zijn uiteindelijke verlossing.

Komend uit de koelte van de kathedraal ontmoet ik twee mannen: de een uit Echt en de ander uit Prinsenveld. De St. Jakobsschelp op onze fietstassen verradt het reisdoel en is telkens weer aanleiding tot een praatje.

Zo verneem ik van hen dat nog een Belgisch koppel op het parcours rondzwerft die zittend op balen stro een ware table d'hôte hadden ingericht. Hun is ook een Nederlander opgevallen die volledig in zichzelf was gekeerd.

Zo verneem ik van hen dat nog een Belgisch koppel op het parcours rondzwerft die zittend op balen stro

Tijdens de eerste pedaalslagen bedenk ik dat het de pelgrims waren die in de Middeleeuwen en in het pre-digitale tijdperk het nieuws verspreidden.

De volgende tachtig kilometer brengen me in Châteaudun. Het is bepaald niet gemakkelijk om een slaapplek te vinden. Alle pensions en hotelkamers worden bezet door enkele filmploegen die op en rond het kasteel een historische kostuumfilm opnemen.

Na wat rondvragen krijg ik een adres waar misschien nog plaats is. Dat lukt: een stoel, een bed en een toilet op de gang is alles wat je nodig hebt. Officieel is er geen douche maar madame biedt me in alle generositeit haar eigen sanitair aan.

De volgende morgen ontbijt ik op een bankje in een park tegenover de bakker. Het is prachtig weer. Ik plan vandaag vijftig kilometer naar het stadje Vendôme.

De route langs de Loir is geweldig mooi. Het ontluikende groen, de lauwe temperatuur, het geruis van de rivier en de geurige nevels

werken bedwelmend.

Geen wonder dat hier zoveel landhuizen met kasteelallures zijn gebouwd. Het is geen enkele moeite een romantisch plekje te vinden voor een déjeuner sur l'herbe. Na twee pains aux raisins en een banaan dut ik zowaar in.

Vendôme ligt in het hart van de Loirvallei en wordt met recht en reden de 'ville jardin' genoemd. Overal bloemenperken en parken die oude historische gebouwen of wat daarvan over is, met elkaar verbinden.

Morgen is het nog een goede zestig kilometer tot Tours en dan zit een derde van de tocht erop. Een nieuw mapje kaarten kan uit de tas.

Op naar de door mij zeer gevreesde Pyreneeën.

Tours – Alloue - Moulin de Lande

In Tours overnacht ik in een pas geopend fietsvriendelijk hotelletje midden in de stad. Ik kom in de vroege namiddag aan en neem de tijd om naar de kapper te gaan. Gekortwiekt ga ik de stad verkennen op zoek naar La Chapelle de St. Jacques.

De wijk Les Plumeraux is de moeite waard. Je treft er mensen van allerlei pluimage aan die gezellig rondhangen in kroegjes, op terrassen en op bankjes in de plantsoenen. Tours is een studentenstad. Ik heb de indruk dat veel meer studenten dan bij ons nog in het Flower-Power-tijdperk verkeren.

Ik eet heerlijk in een streekrestaurantje 'Le Petit Patrimoine'. Naast mij dineren twee Fransen die hun Aziatische gast inwijden in de Franse cultuur.

Grappig hoe drie gesprekspartners die geen van allen het Engels echt machtig zijn in verwarring kunnen raken.

We eten onder het toezicht van een Onze-Lieve-Vrouwebeeld in een nis die is afgedekt met kippengaas.

De Aziaat vraagt: 'What is the wire for?'

Een van de Fransen legt uit: "Many people, especially the catholics, believe that the Lady protects us from disasters, that is why they put the statue there".

De Aziaat: "But what is the meaning of the wire?"

De Fransen op hun beurt: "There is no explanation for it: it's a belief".

Hoe kippengaas ter vermindering van aantasting door duivenpoep kan leiden tot een verklaring van de Maria-devotie.

De volgende dag vertrek ik richting Poitiers. De eerste route van het tweede deel van het drieluik dat leidt naar Santiago. Ondanks een routekaart én navigatie is het niet eenvoudig om Tours te verlaten. Maar eens weer op het rechte pad is het een mooie tocht: een route langs de Indre in de buurt van Montbazou, langs Ste. Catharine-de-Fierbois en door Ste. Maure-de-Touraine en zo door de vallei van de Vienne naar Châtelleraul.

Onderweg haalt een Nederlandse camper mij in. Zij toeteren en zwaaien. Een tiental kilometers verder staan zij langs de weg geparkeerd en zitten met stoeltjes en tafeltje voor de camper.

"Wij hebben koffie voor je".

Zijn linkerschouder en arm zit helemaal in het gips. Zij vertelt het verhaal. Ook zij waren per fiets op weg naar Santiago. Even buiten Tours zag hij een versmalling van het fietspad over het hoofd, ging over de kop en brak zijn schouder. Zij hadden gepland om drie maanden onderweg te zijn en hadden voor die periode hun huis verhuurd. Omdat zij een camper hebben, heeft hun zoon deze naar Tours gebracht en hebben zij besloten dan maar per camper te pelgrimeren.

Bij de camping in Châtelleraul ontmoet ik Gerard en Jaap. We delen één standplaats. Voor ons drie is het de eerste keer dat wij ons tentje opzetten. Ik heb het kamperen niet verleerd, maar het kruipwerk is toch duidelijk voor een jongere generatie bedoeld.

Wij eten met zijn drieën in het stadje en er is volop tijd om kennis te maken en ervaringen uit te wisselen.

Gerard is theoloog en was missionaris in Kameroen. We hebben elkaar wel wat te vertellen over onze klein-seminarietijd. Jaap is leraar Engels in Groningen. Het is een aangename avond.

Op de camping is verder niets. Dus het ontbijt bestaat voor Jaap en Gerard uit een noodrantsoen muesli en voor mij uit een banaan. Zij kunnen oploskoffie maken.

Op die brandstof gaat het richting Poitiers. In Poitiers moet ik kiezen: of via de westelijke kustroute of richting Angoulême. Kies ik voor het laatste dan kan ik bij vrienden langs in Alloue, tenminste als ze op hun

buitenverblijf zijn. Ik hoef maar 20 kilometer af te wijken van de Santiagoroute.

Zittend op een bank op de bedrijvige Marché-de-Notre-Dame besluit ik tot het laatste.

Ondertussen wordt het op de route steeds drukker met fietsers. Het weer is goed en Tours blijkt ook een vertrekpunt voor pedalerende pelgrims die de Santiagoroute in drie etappes afleggen.

Zo ontmoet ik drie zussen en hun zwager uit Zoetermeer, Speedy Harry met racefiets-en-karretje uit Kaatsheuvel en Hans en Jan die ik in Chartres reeds zag.

Alles bij elkaar een aardig zestig-plus gehalte!

De overnachtingsplaatsen zijn zeer schaars. Bij de derde nog gesloten

camping loop ik mijn eerste lekke band op. De reparatie verloopt voorspoedig en ik kan snel weer verder. De eerstvolgende camping is in Chateau-Garnier.

Wanneer ik na tweeëntachtig kilometer het dorp binnenrijd ben ik opgelucht: ik meen de camping te zien, met allemaal tentjes rondom een meertje.

Het blijken (nacht)vissers te zijn.

De camping is niet open. Tussen allerlei aanplakbiljetten zie ik dat er in het dorp een auberge moet zijn. Als ik maar kan eten! Daarna kan ik wel tussen de vissers gaan staan.

De auberge heeft zowaar enkele kamers. Ik ontmoet er John en Saar uit Dordrecht. Zij heeft het geweldig naar de zin en is vastbesloten helemaal terug te fietsen. John heeft het nu al bekeken. Gezellig dus. We hebben niettemin lekker en buitengewoon goedkoop gegeten.

We ontbijten 's morgens aan het raam. Daar verschijnen Gerard en Jaap en de drie-zussen-met-zwager. In hun wanhoop misten zij de aankondiging van een auberge en hebben de nachtvissers gezelschap gehouden.

Ik blijf nog wat na met de uitbaters Yves en Isabel. Ik stel een Nederlandstalige advertentie op, die zij wat opzichtiger op de nog gesloten camping zullen ophangen.

De Jacobsschelp wordt op een bord gehangen en er worden foto's gemaakt zodat andere pelgrims in de toekomst L'Auberge Le Castel zullen kunnen vinden.

Zo, dat was een beetje pelgrimsmarketing.

Op naar Nanteuil en Vallée, waar ik de route zal verlaten voor Alloue. Veertien kilometer verder treft een deel van de rijdende Nederlandse

kolonie elkaar weer in Charroux. Zowaar zijn Wim en Gerry er ook.

Hebben zij gevlogen? Zij hebben Poitiers links laten liggen en zijn daardoor veel meer opgeschoten dan wij.

In Nanteuil 20 kilometer verder, treffen wij elkaar allemaal weer: water inslaan, bananen kopen en iets van de bakker.

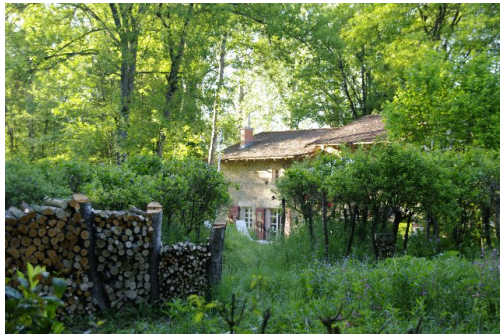
Ons familie-kwartet eet warm, want dat is veel praktischer, mocht je op een onherbergzame camping aankomen. Om te onthouden.

Na twintig kilometer flink klimmen kom ik aan bij mijn vrienden Bas en Marij bij hun Moulin de La Lande. Gelukkig, zij zijn er!

We praten bij, drinken een biertje en ik sla mijn tentje op. Wat een paradijsje! De apostelen zouden hier zeker hebben gezegd: 'Heer, laten wij hier drie tenten bouwen.....'. Ik neem, met de koeien op afstand, een ijskoud bad in de rivier.

We eten samen en ik word uitgenodigd om de finale van de Championsleage te gaan bekijken bij Belgen uit Brugge die in de buurt wonen. Inter Milaan met Wesley Snijder klopt Bayern München met Van Bommel en Van Gaal met twee tegen nul.

Het is pinksterzondag en ik heb heerlijk geslapen. Terwijl Marij en Bas boodschappen doen, pas ik op de molen. Ik houd mijn dagboek bij en dokter uit hoe ik morgen zal rijden.

Het wordt in elk geval Angoulême: als alles goed gaat een dag van zestig of zeventig kilometer.

Veel plan ik niet van tevoren, toch blijft er weinig tijd over om op een hoger mystiek niveau te belanden. Misschien is dat wel het louterende: tijdens zo'n tocht heb je niets aan een uitgestippeld beleid.

Het is nemen zoals het komt. Ik heb al gemerkt dat prestatiedrang toch flink in je lijf nestelt. Een helling is er om zo snel mogelijk te bedwingen met het gevolg dat halverwege je kuiten al verzuren. Eens dat je door hebt dat je rechts en links van het landschap kunt genieten heb je de top bereikt voor je het weet.

Het is zaak om goed naar je lichaam te luisteren en vooral niet denken aan het labeur dat je verricht, maar weten dat de dag eindigt met grote zelfvoldaanheid én een biertje.

Marij en Bas hebben royaal ingekocht, want Pinksteren en mijn komst moeten gevierd worden. Het wordt een genoeglijke zondagmiddag met Bas, Marij en Geertje en Freddy uit Brugge. Het was even proeven van het leven als God in Frankrijk: van twee tot zes tafelen, verhalen vertellen, een wijntje, een tukkie doen en dan later op de avond nog een stukje kaas met een glas wijn.

Bij die gelegenheid krijg ik een leuk geschenk: een fossiel in de vorm van een Jacobschelp.

Alloue - Dax

Na een copieus pinksterweekeinde hervat ik mijn tocht met pap in de benen. Het gaat meteen omhoog en alle lichaamsvezels protesteren. De ruim zestig kilometer naar Angoulême – dat echt op een flinke berg ligt - zijn dus meer dan genoeg. In hotel Le Crab kan ik weer wat teksten voor het thuisfront uploaden.

De volgende dag fiets ik, zeg maar gerust klim ik, vijfenzestig kilometer verder naar St. Aulaye. Hier ontmoet ik weer een nieuwe fietser uit Amsterdam die tot aan de voet van de Pyreneeën gaat en bovendien nog bagage-ondersteuning heeft van een vriend met auto. Ik vroeg hem waarom hij met deze ondersteuning zijn fiets nog had opgetuigd met fietstassen. 'Dat is voor de show', zei hij met randstedelijk flegma.

Leuk is de ontmoeting met twee landgenoten Guido en Erik uit Jabbeke en Gistel, die overigens op weg zijn naar Lourdes. Ook Saar en John uit Dordrecht staan op deze camping á la ferme. Wij gaan samen uit eten en behalve aan de spijzen hebben wij ons te goed gedaan aan alle stereotypen, vooroordelen en chauvinistische opvattingen over Belgen en Nederlanders.

De volgende dag schuiven wij aan de ontbijttafel bij de boer aan. Van hem krijgen wij een uitgebreide verhandeling over Europa, de ambtenarij en de bureaucratie. Ook 'le nouveau riche Sarkozy', die niet weet wat erop het platteland gebeurt, ontsnapt niet aan het kritische discours van onze gastheer.

Iedereen zet koers naar Cadillac: vijftientig kilometer zuidwaarts. We fietsen niet samen. De eerste vijfendertig kilometer verlopen in alle eenzaamheid: mooie natuur, geen mensen en doodse dorpen.

Ik bereik de streek van de Bordeaux-wijnen. Dit is genieten: eindeloze velden en daartussen de Chateaux die als profane kathedralen de wijnranken overstijgen. Ook een bescheiden hoeve mag zich de titel 'chateau' aanmeten. Het is crisis hoor ik van mensen die een praatje maken bij een van mijn drink- en eetpauzes: er

is heel veel concurrentie voor de Franse wijnen uit alle delen van de wereld.

Ik bereik St. Emilion, een wijn-heiligdom en een schilderachtig stadje met veel toeristen.

Ik ga de kerk binnen en ik zoek een plaats op de banken in de middenbeuk.

Het is er schemerig, koel en er is een vreemde mengeling van licht door de glas in lood ramen dat zich vermengt met een lichte wierookgeur. Zacht klinkt gregoriaanse muziek en ineens staan mijn ogen vol tranen, zomaar. Of is het een opwellende herinnering uit een vroegere tijd.

Ik keer weer terug in de werkelijkheid wanneer ik hoor dat twee mannen naast mij in het gangpad van menig verschillen over de mate van invloed van de Romaanse of Gotische bouwstijl of andersom en waaraan je dat dan precies zou kunnen zien.

Hun ogen blijven droog.

Ik verlaat St. Emilion. Op een marktje van streekproducten staan Guido en Erik te proeven van de foie gras, de Pineau de Charente en andere geneugten. Het leven vinden zij zo goed dat zij alvast gereserveerd hebben op een Chateau Ribaud voor een chambre d'hôte twintig kilometer vóór Cadillac.

Ik fiets verder.

In Cadillac vind ik een kamer in een ouderwets Frans pension. Het is betaalbaar en de mensen zijn vriendelijk. Cadillac is doods en verpauperd ondanks zijn prachtig chateau. Veel winkeltjes zijn – zo lijkt het – voor eeuwig dicht.

De volgende dag ga ik op weg naar Labouheyre ongeveer vijfentachtig kilometer verder.

Ik laat de wijnstreek en de heuvels achter me. Na een tijdje halen Guido en Erik, de Belgische Lourdesgangers, mij in. Hun chambre d'hôte was inderdaad de moeite waarde: coquilles, fruits-de-mer en ongeveer alle mogelijke streekdelicatessen schijnen te zijn opgediend.

We drukken elkaar de hand: zij gaan oostelijk en ik westelijk.

Na dertien kilometer ontvouwt zich het gebied 'entre deux mers': Les Landes. Op vierentwintig januari tweeduizendennegen heeft hier een storm duizenden naaldbomen omgeblazen: een plotse en verwoestende kaalslag. Ik geniet aanvankelijk van de overgang van het landschap, maar dan slaat de monotonie van de kaarsrechte wegen toe. Het brengt mij in een soort dubbele trance: fysiek ontwikkel ik een tijdrijderstempo, mentaal filosofer ik

over allerlei vraagstukken van beleid, strategie en leiderschap en de onzin ervan. Misschien moet ik dat later maar eens van me af schrijven. Wanneer ik een wegwijzer zie die mij aan thuis herinnert, neem ik een drink- en fotopauze.

In Moustey houd ik lunchpauze in het restaurantje 'Le Haut-Landais', uitgebaat door twee Nederlanders. In hun dagboek lees ik dat oude bekenden uit vorige dagen een dag eerder hier zijn gepasseerd.

Het zou drukker kunnen worden want hier sluit de kustroute weer aan bij de oude route. Voorlopig merk ik er echter niets van.

In Labouheyre, het begin van Frans Baskenland, is geen plaats meer in l'abri des pèlerins. Dus ik neem mijn intrek in de plaatselijke herberg. Het kan ermee door. Hier ontmoet ik twee jonge studenten uit Quebec die van Tours naar St. Jean-Pied-de-Port lopen.

Na een goede nachtrust zet ik vandaag koers naar Dax. Het wordt weer een eentonige vlakke solo-etappe. Ik haal een stel uit Hilversum in. Al fietsend kletsen we bij. Ik word echter het minst moe als ik mijn eigen tempo fiets, dus erop en erover zoals dat in wíelertermen heet.

In een wat grotere plaats maak ik een stop om een deel van mijn rantsoen aan te spreken. Ik zit samen in een parkje met twee Bretoenen die de tocht lopen. Zij zijn vol bewondering voor mijn 'Japanse' fiets Koga Myata. Het kost enige explicatie om hen duidelijk te maken dat het echt een Nederlands merk is. Gaastra, de oprichter die de eerste twee letters van de naam van zijn vrouw Kowallik toevoegde. Alleen de versnellingen zijn Japans. Enfin, je kan voorstellen wat een taalacrobatiek hieraan te pas komt.

In het plaatsje Vincent de Paul houd ik even halt. Ik ken de naam Vincentius a Paulo. Maar ik heb nooit geweten dat hij hier vandaan kwam en zijn naam dankt aan dit Franse dorpje. Hier bevindt zich dus de bakermat van de Vincentiusverenigingen.

Om vier uur kom ik aan in Dax. Ik heb nog een betere tijdrít gereden dan gisteren. Ik vind een prima hotelletje. Er moet een kleine was gedaan worden. Na een verkwikkende douche en ontspanningsoefeningen kan een nieuw verhaal de ether in.

De aanloop naar de door mij gevreesde Pyreneeën begint morgen.

Dax – Saint Jean-Pied-de-Port

Vanuit Dax rijd ik op zaterdag 29 mei in een ruk naar St. Jean-Pied-de-Port. Indrukwekkend is de eerste aanblik van de Pyreneeëntoppen. Ruim negentig kilometer heb ik afgelegd. Ik zit behoorlijk stuk. Dus het eerste het beste aanbod van kamers aan het begin van het stadje probeer ik. Een kamer vrij! Soms moet je geluk hebben. Dit was echt een goed adres: moeder en dochter die kamers verhuren boven hun tearoom en alles zelf bereiden: de yoghurt, de confiture, de Baskische taart. Zij hebben het huis met zeer veel smaak en huisvlucht ingericht.

Na een verkwikkende douche sleep ik me naar een restaurantje om mijn enorme honger te stillen. Tijdens het eten besluit ik om op zondag een rustdag te nemen.

Ik kan gelukkig nog een nacht op de kamer blijven. Het lijf geeft aan dat na zes dagen fietsen rust is geboden. Enfin, dat was bij de schepping ook al zo en toen waren er nog geen fietsen.

Vriendin Bernadette blijkt op de motor ook rond te toeren in de Pyreneeën. SMS-contact leert dat wij bijna vierhonderd kilometer uit elkaar zitten. Een kop koffie zal er dus wel niet inzitten.

Het is zalig om te kunnen uitslapen, laat te ontbijten en de stijve spieren in te smeren en te masseren, ontspanningsoefeningen te doen en vervolgens weer in te slapen.

Ontspannen en uitgerust ga ik het stadje verkennen. Ik ontdek de stadspoorten waar eeuwenlang de pelgrims naar binnen kwamen en waar zij weer vertrokken.

Het is een bedrijvigheid van jewelste rondom de Pèlerinage Saint Jacques, een soort VVV voor pelgrims die een overnachting zoeken. Het is een meertalige samensholling en een vreemde mix van devotie, ascese, commercie, onverwacht weerzien en uitkijken of je iemand treft die je eenzame tocht kan veraangenamen.

Voor veel pelgrims begint de tocht hier. Zij die te voet gaan, beginnen hier aan de laatste achthonderd kilometer tot het ultieme doel. Veel fietsers starten hier met de meest uiteenlopende arrangementen: bagagevervoer, begeleiding en bevoorrading onderweg vanuit campers, en groepjes met volgwagens. Ik houd het bij mijn eigen solo-arrangement.

Ik wist niet dat de pelgrimsroute naar Santiago tot ver buiten Europa bekend was: Japanners, Chinezen, Koreanen, Amerikanen en zelfs een Canadese en een Australiër kom ik tegen.

De Camino de Santiago is officieel geregistreerd bij de UNESCO als cultureel erfgoed. En dan weet je het wel: een heus Valkenburgtreintje dat de enige straat op en af rijdt, plaveit de weg naar commerciële exploitatie.

PORTE SAINT-JACQUES
The arrival of pilgrims

Since the 12th century, when pilgrimages were at their peak, thousands of pilgrims have flocked to the Basque Country along the pilgrimage routes from Tours, Vézelay, and Puy-en-Vélay. These "God's walkers" come from all over Europe to worship at the tomb of the apostle St James at the furthestmost tip of Galicia in north-west Spain. Seen as a "peregrination" for those wishing to save their souls and redeem their sins, the pilgrims' ways converge at the village of Ostabat to form a single route to Saint-Jean-le-Vieux, and then on to Saint-Jean-Pied-de-Port, otherwise known as the "gateway to the Cize passes", the last stage before the daunting climb over the Pyrenees.

▶ A TRADITIONAL WELCOME FOR PILGRIMS
Upon arrival in Santiago, the pilgrims of the Middle Ages looked for somewhere to stay. Inns on today's rue de la citadelle provided lodging for the well-to-do, with the hospital of Holy Mary at the other end of the street providing free accommodation for the poor and sick. Like many establishments of the time, the hospital building was connected to the city's church, Notre-Dame-du-Bout-du-Pont, which "cared for body and mind alike". From the 11th century onwards, a tradition of hospitality and support was introduced along the road to Santiago, a policy encouraged by the medieval church. In addition, numerous hospitals were founded by religious orders and non-religious communities, such as the "donats", which were particularly numerous in the Basque Country.

▶ MODERN PILGRIMS Saint-Jean-Pied-de-Port is still a very busy stopping-point for pilgrims on the road to Santiago, with many pilgrims of all nationalities taking refuge here every year. The Maison Laborde, at 39, rue de la citadelle, proudly continues the tradition of welcoming the pilgrims.

▶ SUGGESTED EXCURSIONS

- The village of Ostabat: historical circuit,
- The vestiges of the Roman camp at Saint-Jean-le-Vieux,
- The Irissarry's education centre for the cultural heritage,
- The centre of interpretation of the "discoidal" garve stones at Larceveau,
- The chapel of Harambeltz,
- The musée de Basse Navarre et des chemins de Saint-Jacques at Saint-Palais.

The coat of arms of Saint-Jean-Pied-de-Port features a red shield with a white castle tower on the left and a white figure holding a staff on the right. Above the shield is a crown, and below it is a banner with the text 'St. Jean Pied de Port'.

Saint Jean-Pied-de-Port – Burgos

Goed uitgerust begin ik maandagochtend om negen uur aan de tocht over de eerste Pyreneeënpas: de ruim duizend meter hoge Ibaneta. Het begint meteen met klimmen, dan gaat het landschap langzaam over op een niet al te steil traject van acht kilometer en dan ben ik op Spaanse bodem. Vanaf Valcarlos gaat het zestien kilometer omhoog met stijgingspercentages tot negen procent tot je de top bereikt op bijna vijftienhonderd meter.

Zwoegend gebeurt er heel wat met me. Automatisch ga ik de strijd aan met mezelf: ik wil me bewijzen, wellicht overtreffen. Het duurt even voor ik uit die verkrampende gedachten ben. Ik ontspan, ga over op een soepel tempo, ik blijf goed ademen en probeer me niet te concentreren op het in recordtijd halen van de top. Ik kijk niet naar die lange bochtige weg omhoog en ik geniet van de geur die het groen onder de miezerige regen afgeeft.

Ik word voor het eerst ingehaald. Gelukkig het zijn jonge kerels! Maar even later passeren mij ook leeftijdsgenoten. Wedijver schuilt in je eigen geest. Ik probeer tevergeefs aan te klampen. Ik moet de eigen mogelijkheden kennen. Dát is – voor mij – een grotere prestatie dan de ander aftroeven.

Ik wil zonder stoppen de top halen.

Ik moet echter de tijd nemen om iets te eten en te drinken en even de benen te strekken.

De op de pauze volgende kilometers gaan een stuk soepeler.

Dit zijn fysieke en mentale momenten van confrontatie en zelfreflectie.

Hoe hoger ik klim, hoe mooier de ervaring: er cirkelen arenden, de vergezichten zijn mooi, de hellingen zijn minder bebost, de wind wordt kouder.

Haarspeldbocht na haarspeldbocht verdwijnt onder de wielen.

Hoe dichterbij de top komt, hoe meer mensen in tegemoetkomende auto's me aanmoedigen: ze toeteren en roepen dat het nog maar twee kilometer is.

Dan ben ik boven bij het kruis en de kapel: een geweldige voldoening. Van de wandelpaden in de bergen dalen de wandelende pelgrims af: we vormen even een kortstondige gemeenschap.

Eén dissonant: mijnheer pastoor sluit onverbiddelijk de kapel en geeft geen stempels meer af, want het is voor hem etenstijd.

Een Duitser zegt: "die eerste en enige keer dat ik hier langs kom". Maar ja voor de pastoor is het waarschijnlijk routine: die horde pelgrims die dagelijks voorbij trekt.

Vanaf de top zie ik in het dal Roncesvalles liggen. Het is niet meer dan een gehucht met nauwelijks vijftientig autochtone inwoners, zo vertelt mijn routeboekje. Op de plaats van een middeleeuwse kapel is later een Augustijner klooster opgetrokken dat thans onderdak biedt aan pelgrims die deze Pyreneeëntop te voet hebben bedwongen. Het zijn voor velen ook de eerste kilometers. Ook voor fietsers biedt het een welkome tussenstop na de eerste dagkilometers.

Ik ontmoet drie Spanjaarden die op weg zijn naar Barcelona en die net als ik willen overnachten in Pamplona.

Het wordt een ploegentjedit van achtenveertig kilometer.

Ik beland in een knus hotelletje met, in mijn ogen, veel bejaarde mensen.

Wie opvalt is een imposante Fransman met snor en pijp: sportief en de dubbelganger van Sean Connery.

Hij wil alles weten over de 'camino' en vindt het heel wat dat ik vanuit Holland naar Santiago fiets.

De volgende morgen zit hij in trainingspak in de ontbijtzaal de krant te lezen. Even later

meldt zich een jonge kerel in dezelfde outfit. Ik lees op zijn rug 'légion étrangère'.

'Mon colonel, présent'.

De kolonel knipoogt naar me.

Ik vertrek bijtijds en kies voor de alternatieve route om aansluiting te vinden bij de 'camino francés'. Op die route voegen de fietsers in, die over de Col de Somport zijn getrokken. Ik fiets nu op hoogten die schommelen tussen de zeshonderd en duizend meter. Het is verzengend heet en er is weinig beschutting.

Ik passeer middeleeuwse dorpjes zoals het schilderachtige Puente La Reina.

Hier merk ik voor het eerst dat dit deel van de pelgrimstocht cultureel werelderfgoed is en gepromoot wordt door

de Europese Gemeenschap. Commercialiteit heeft op nogal wat plaatsen de gemoedelijke gastvrijheid verdrongen. In Puente stromen wandelaars en fietsers samen.

Ik lunch met een Oostenrijkse dertiger in een smal schaduwrijk straatje. Hij is met een bepakte mountainbike in St. Jean gestart. "Es ist sehr schwer", zo vertrouwt

hij me toe, "ich musste ganze Strecken zu Fuss gehen".

Ik buig me samen met hem over zijn routeboekje. Het draagt de titel 'Sankt Jakob Wanderweg'. Tsja, hij wist niet dat er nog een fietsroute bestond.

Over de beroemde brug van de Rio Arga verlaat ik het stadje op weg naar Estella. Onderweg word ik ingehaald door een Utrechter en Amsterdammer en door een echtpaar, allebei uni in de kleuren van FC Twente. Alle vier van het formaat Joop Zoetemelk in zijn beste Tour-jaar. Na een kort woordje zijn ze dan ook spoedig uit mijn zicht verdwenen.

De twee eersten ontmoet ik in Estella omdat we voor hetzelfde pension hebben gekozen. Ze staan te sleutelen aan hun fietsen en alles wordt geolied en gesmeerd. De fietsen en het materiaal worden vergeleken en besproken en gemotiveerd waarom de een wel iets heeft meegenomen en de ander niet.

Wanneer ik op een gezellig plein aan een Franziskaner Weisse nip, komt een eenzame fietser het plein op rijden. Ik herken hem hij fietste me in de Pyreneeën soepel voorbij. We brengen de avond samen door. Hij is Zwitser en de communicatie verloopt het best in het Frans. Het is heel onderhoudend.

Hij is ingenieur en werkt voor een bedrijf dat gesofisticeerde militaire technologie ontwikkelt. Het komt ter sprake omdat dezer dagen de Israëliische vloot een aanval heeft gedaan op burgerschepen van de vredesbeweging in Gaza, waarbij een aantal doden is gevallen. Het houdt hem bezig omdat Israël de grootste opdrachtgever van zijn bedrijf is.

Verder filosoferen wij over de betekenis die de pelgrims in de middeleeuwen hadden. Zij verspreidden het nieuws. Zij verbonden toen ver van elkaar af liggende werelden en culturen. En we komen tot een gemeenschappelijke conclusie: behalve persoonlijke motieven is het belangrijkste van de pelgrimstocht het ontmoeten van mensen, het uitwisselen van informatie en constateren dat er wel degelijk verschillen bestaan in dat ene Europa.

De volgende dag is het reisdoel Navarrete, een behoorlijk bergachtig parcours. En er is drama.

Langs de route tref ik twee Braziliaanse twintigers. Beiden met een Anton Geesink-postuur. Zij rijden op, of beter gezegd, zij staan in een professionele outfit naast twee prachtige hypermoderne mountainbikes. Een van beiden heeft blaren aan de hiel en onder de voeten en kan zijn fietsschoenen niet meer aan. Hij fietst met dunne slippers op een pedaal dat nauwelijks meer is dan een staafje. In een mengelmoes van Spaans en Engels begrijp ik dat zij in Saint Jean hun uitrusting hebben aangeschaft.

Wat brengt hen van Brazilië op de camino?

Zij geloven, na het volbrengen van de tocht naar Santiago, de ware vrouw te zullen vinden, hetgeen tot nu toe in hun thuisland niet is gelukt. Ik adviseer hun in de eerstvolgende stad andere pedalen te laten monteren en ander schoeisel aan te schaffen.

De zoektocht naar de juiste levensgezellin zal zo minder pijnlijk verlopen.

Logrono is een mooie halteplaats. Ik ben nog niet gewend aan de sluitingstijden in Spanje. De kathedraal en het toeristenbureau zijn om half twee dicht gegaan en beiden gaan weer open om half vijf. Met het zicht op de kathedraal strijk ik neer op een terrasje aan het plein.

Ik ontmoet er een Portugees die ook alleen fietst met een uniek karretje met twee fietstassen erop. Hij vertelt dat zijn vrouw en dochter alle kunst willen zien in Noord-Spanje. Hij heeft daar geen zin in en heeft zich met karretje en al laten droppen in St. Jean. Hij moet uiterlijk wel op dertien juni in Santiago zijn.

Tot besluit van onze conversatie rijden wij op elkaars fietsen rondjes op het plein voor de kathedraal. Hij vindt mijn fiets geweldig. Ik zeg beleefd dat het wel wennen is met het karretje.

Tamelijk gesloopt kom ik na tweeënzestig kilometer aan in Navarrete. Een albergue heeft een kamer vrij: douche en wc op de gang, driegangen diner met wijn en ontbijt alles voor vijfentwintig euro. Moet je je niet aan bekocht voelen. De losliggende vloertegels neem je dan op de koop toe

Ik ben vroeg uit de veren voor het volgende reisdoel: Belorado. Navarrete slaapt nog. Het twaalf kilometer verder gelegen Najera is de eerstvolgende plaats waar ik wat proviand kan inslaan: voldoende water, bananen en een koek met honing en rozijnen voor de koolhydraten.

In Najera sta ik plots oog in oog met de Nederlander die ik op elf mei aan het prille begin van mijn tocht op het fietspad langs de Mark voorbijfietste. We rijden samen op en wisselen onze ervaringen uit. Om elf uur vindt mijn reisgenoot dat het tijd is om – naar aloud Hollands gebruik en tijdstip – koffie te drinken.

Ik wil verder om vóór sluitingstijd San Millàn de La Cogolla te bereiken.

Het is een klooster dat op de UNESCO-werelderfgoed lijst staat en dat naar verluidt een van de grootste en oudste collecties van Gregoriaanse zangboeken ter wereld bezit.

Samen met twee Spanjaarden kan ik nog net met de laatste rondleiding binnen glippen.

Het is ongelooflijk mooi, indrukwekkend en ontroerend. Hoe is het mogelijk dat hier ook een grote collectie van Vlaamse Primitieven aanwezig is, niet alleen als losse schilderijen maar ook als juweeltjes gepenseeld op de lambrisering. Deze kunst is in de veertiende en vijftiende eeuw tot stand gekomen in een tijd dat deze afstanden kunnen worden vergeleken met onze reizen naar de maan. Hoe raakten die Vlamingen hier verzeild?

Als de deuren opengaan van de collectie zangboeken schiet een brok in mijn keel. De zangboeken met een afmeting van ongeveer een meter twintig bij een meter zijn indrukwekkend en prachtig gekalligrafeerd. Mijn schoonvader zaliger zou tot tranen toe zijn bewogen. Het notenschrift is zoals ik dat in mijn kostschooltijd heb geleerd.

Ik kan het nog steeds zingen tot grote verbazing van de gids en het kleine groepje Spanjaarden.

Het is een prachtige bijna metafysische ervaring om hier te zijn. Nog los van het feit dat je vanuit de abdij de ruim tweeduizend meter hoge besneeuwde bergtoppen kunt zien.

Na een salade in de nabijgelegen bar, fiets ik verder naar Belorado, samen met een Spanjaard van mijn leeftijd. De zon brandt. Het is gestaag klimmen. Tien kilometer vóór Belorado komen we in Castildelgado voorbij een motelletje. We besluiten hier aan te leggen. Uitputting is nergens voor nodig.

Het is eenenzeventig kilometer van Castildelgado naar Burgos. Ik ben weer in mijn eentje en ik heb verder werkelijk niemand gezien en gesproken, behalve de baas van een barretje die blij was voor mij een kop koffie te kunnen zetten.

Om vier uur rijd ik Burgos – de stad van El Cid - binnen. Wat een geweldige stad.

Ik besluit om een rustdag te nemen. Ik kan de kathedraal en het museum bezoeken. Wat een pracht en een praal en wat een bouwkunst. De

kathedraal is een borduursel, een kantwerk van steen. Het is in

driehonderddertig jaar tot stand gekomen, anders zou je denken dat het in een architecturaal orgasme tot stand was gekomen. De ene zijkapel is al mooier dan de andere. Alles ademt gevoel voor schoonheid, voor sierlijkheid en het geeft blijk van de drang om te laten zien dat je de macht, de invloed en het geld hebt om dit te bouwen. De kathedraal annex

kloostercomplex is dan ook een coproductie tussen wereldse machthebbers en kerkvorsten. De vrouwenhand van Mencia de Mendoza y Figueroa heeft met gratie en devotie de macht verborgen.

Ik ga vaak ergens zitten om buiten het gewoel van groepsrondleidingen de stilte op me te laten inwerken. Deze hoge gewelven geven je ruimte en levensadem. Negatieve of droeve gedachten wegen niet op je, maar lossen op in de gewelven. Zou dit bidden zijn?

Morgen kom ik weer tachtig kilometer dichterbij Santiago.

Burgos – Hospital de Orbigo

Bij het vertrek uit Burgos is het koud en miezerig. Het is weer meteen klimwerk. Ik heb daaraan een hekel omdat ik mij dan onvoldoende heb kunnen warm rijden. Steden liggen nu eenmaal aan een rivier en een rivier ligt in een dal

Gelukkig klaart het tegen de middag op en kan het regenjasje uit. Ongemerkt klim ik toch weer naar een hoogte van 930 meter. Het wordt een lange eenzame en saaie tocht.

In de verste verte is geen fietser te bekennen. Ik word ook niet ingehaald, afgezien van een kwartet Spanjaarden in clubshirt die kennelijk een 'afval'-race houden.

Ik begrijp niet waar al die Nederlandse en Vlaamse fietsers zijn gebleven!

We fietsen toch allemaal met het routeboekje van Clemens Sweerman? De Spaanse en Portugese camino-fietsers - daar ben ik inmiddels achter - hebben hun eigen routeschema en dat is gewoon de provinciale weg. Dat is meestal ook een stuk korter. Ik verkies de autoluwe en stille wegen.

Castorjeriz, na circa veertig kilometer,

is een mooie oude plaats, die je bereikt over een weg die loopt dwars door de ruïne van San Anton, een oude abdij uit de twaalfde eeuw. De enige albuerga in Castorjeriz ligt bij de camping, vanwaar je een prachtig zicht hebt op een oude tempeliersburcht uit de achtste eeuw die boven het gebied uittorent. Hier staat een aantal Nederlandse, Duitse en Franse campers en caravans. Zij vormen de ondersteuning en pleisterplaats voor overwegend wandelende pelgrims.

Twintig kilometer verderop ligt Fromista met de bezienswaardige sluisen van het Canal de Castillo, bedoeld als watervoorziening en irrigatie van de, ook nu nog, uitgestrekte akkers.

Er is in de achttiende eeuw bijna honderd jaar gebouwd aan de negenveertig sluisen die over tweehonderd kilometer een hoogteverschil van honderdvijftig meter overbruggen.

Na Fromista wordt het op achthonderd meter boven zeeniveau relatief vlak. Na een dag van vierennegentig

kilometer bereik Carrion de los Condes. Daar zie ik voor het eerst hoeveel wandelaars van allerlei nationaliteiten de pelgrimstocht maken. Bijna allemaal vanaf St. Jean Pied-de-Port of St. Marie-Oloron.

Het is er vol omdat het de feestdag is geweest van Corpus Christi. Bij de kerk ligt een bloementapijt. In de kerk heeft een kleine Efteling heel wat bekijks. Het is een bewegende mengeling van het levensverhaal van Jezus en zijn familie ingekaderd in het ambachtelijke leven van deze streek.

Ik dineer en ontbijt met een mevrouw uit München, een Zwitserse heer uit 'kweetniemeer' en een Fransman uit Rennes. Deze keer komt het gesprek niet zo goed op gang. Ik vermoed dat zij de meer luxe variant van de camino hebben gekozen.

Nog 400 kilometer.

De volgende dag vervolg ik mijn tocht verder richting Léon op een acht kilometer lange grindweg.

In de stad Calzadille ontmoet ik op een pleintje twee Nederlanders uit Berkel-Enschot. Hij liep de tocht twintig jaar geleden en trekt nu met echtgenote en caravan nog een keer langs alle etappeplaatsen.

Even buiten het volgende dorp Ledigos volgt het meest saaie gedeelte van de tocht tot nu toe. Fietsen en wandelen moet langs een autoweg. De weg is

één rechte lijn alsof hij met een liniaal is getrokken. De wind staat pal tegen en raast in je oren. Er rijden haast geen fietsers, wel zijn er veel wandelaars op pad.

We wensen elkaar 'buen camino' toe.

Het stadje Sahagun is een welkome onderbreking. Ik besluit tot Mansilla de las Mulas te rijden, ongeveer achttien kilometer vóór Leon. Zo heb ik in Leon voldoende tijd om de kathedraal te bezoeken en iets van de stad te zien, zonder dat ik een aparte dag ervoor moet uittrekken.

Na zevenenzeventig kilometer bereik ik Mansilla.

Het hotelletje is prima. Naarmate je Santiago nadert neemt het aantal pelgrims toe. Onder hen zijn opvallend veel Aziatische pelgrims, zowel jongere als oudere mensen.

De volgende dag zit ik om half negen op de fiets en rijd ik om precies tien uur het plein voor de kathedraal van Leon op. De kathedraal is net een half uurtje open. Het heiligdom oogt aan de buitenkant niet zo indrukwekkend als de kathedraal van Burgos. Binnen zorgt de lichtinval door de liefst achttienhonderd vierkante meter gebrandschilderde ramen voor een aparte serene sfeer.

Het museum is de moeite waard. Ik tref er een mooi pelgrimsbeeldje aan dat ik stiekem fotografeer.

Wanneer ik buiten kom, rijden vanuit allerlei straatjes fietsers het plein op: Spanjaarden, Italianen, Portugezen. Ik speur tevergeefs naar Belgen of Nederlanders: curieus toch?

Je maakt met handen en voeten praatjes over waar je vertrokken bent, of je fiets het doet, het aantal afgelegde kilometers, waar je vandaan komt en andere wetenswaardigheden.

Ik peddel nog wat door de stad langs de prachtige oude gebouwen in Leon. Ook mét navigatie is het moeilijk om de stad uit te komen.

Als ik de verkeerde keuze dreig te maken bij een kruispunt, hoor ik ineens luid getoeter. Een man uit een bestelbusje roept en wenkt: 'Camino par aqui!'. Hij houdt het hele verkeer op, wat hem op luid Spaans getoeter komt te staan. Ik weet niet waarin hij handelt: zijn busje vermeldt:

'servicios integrales de limpiezos'. Ik zou absoluut niet weten wat het is. Maar er stond integraal op dus het zal wel betrouwbaar zijn.

Die man gidst mij door de buitenwijk van Leon tot een punt vanwaar het niet meer verkeerd kan gaan.

De lucht wordt donkerder. Er zou wel eens slecht weer op komst kunnen zijn. Ik sta een mueslireep te vermalen en door te spoelen als drie Nederlandse fietsers voorbij zoeven. Ze zwaaien en trappen dapper door. Even later zitten zij op een terrasje bij de enige bar die het dorpje rijk is.

Ik knijp in de remmen en mag bij hen aanschuiven. Ik ben blij weer eens landgenoten te spreken.

Het blijken twee mannen uit Putten op de Veluwe te zijn die onderweg de derde hebben opgepikt en die komt uit St. Willebrord.

'Ben de gij al afgevallen? Ikke al 13 kilo!' Ik heb het niet bijgehouden, maar het zou wel aardig zijn.

Dan trekt de lucht helemaal dicht. De kroegbaas nodigt ons naar binnen: wij helpen hem met de stoelen en de parasols en dan barst het los. Alle hemelse sluizen gaan drie kwartier lang open. We zijn toch maar weer gaan rijden. Het drietal is eerst weg: volgens mij zijn ze toch een tikkeltje sneller dan ik. Even buiten het dorp kom ik hen weer tegen, zij zijn verkeerd gereden.

Mijn GPS brengt deze keer een eenduidige uitkomst. De route voorziet in vier kilometer grindpad. Dat hebben we al eens meer gehad. Dit tart echter alle verbeelding: dit is een pad met knotsen van kiezelstenen. Ik kan beduidend beter uit de voeten met mijn dikkere zesentwintig inch banden. Ondertussen regent het nog steeds.

We besluiten het in Hospital de Orbigo voor gezien te houden. Ik heb er dan achtenvijftig kilometer opzitten. Mijn reisgezellen zweren bij de camping. Ik heb in de verte het opschrift van een motel gezien en dat is in Spanje goed en goedkoop.

Mijn volgende etappe zou de rit worden over het vijftienhonderd meter hoge Cruz de Ferro. Als ik opsta valt de regen echter nog steeds met bakken uit de hemel. En dat doet het vrijwel de hele dag. Ik besluit niet door de regen te rijden en zeker de steile afdaling ná Cruz de Ferro met een dergelijk weer te vermijden.

Nog driehonderd kilometer tot Santiago.

Hospital de Orbigo – Villafranca del Bierzo

Het weer is bij mijn vertrek helemaal niet veel verbeterd, zij het dat ver weg in de richting waarin ik moet fietsen, lichtere lucht zit aan te komen.

Om half negen klim ik met alle regenbescherming op het zadel.

Negen graden wijst de thermometer aan.

Na vier kilometer trek ik bij een benzinstation vanwege de kou een extra laag kleding aan.

Langzaam gaat de regen over in 'miezer'. Na ruim twintig kilometer kom ik aan bij de kathedraal van Astorga. De wind heeft mij, althans aan de buitenkant, droog geblazen.

Ik breng een uurtje in de kathedraal en het aanpalende museum door. Het wordt droog en dat blijft de volgende vijftwintig kilometer zo. Ik zie de bui in de bergen hangen en ik monster de klim naar de top.

In Rabanal del Camino drink ik een kop koffie. Ik luister naar de sappige verhalen van een tweeënzeventig jaar oude Brusselaar. Hij is zowat het hele jaar pelgrim zonder zich op weg te begeven. Naar eigen zeggen blijft hij buitengewoon jong door de talloze interessante ontmoetingen met pelgrima's.

Het gaat waaien en regenen. De fikse klim naar het Cruz de Ferro wordt niet makkelijk. Het wordt een ware helletocht. Ik heb een stormwind met striemende regen tegen en het gaat steil omhoog. Ik zie geen schuil- of uitwijkmogelijkheden. Vier kilometer vóór de top ligt een herberg. Daar hebben wijselijk al heel veel wandelaars en fietsers hun heil gezocht: completo. Hoe hoger ik klim des te minder beschutting is er en des te meer tempeest het. Bij momenten rijd ik door de mistwolken. Net onder de top verandert de regen in kleine ijspegeltjes.

Het is traditie dat op de top bij het reusachtige ijzeren kruis elke pelgrim een van thuis meegebrachte steen achterlaat. Je legt al je zorgen af en laat ze achter je. Ik haal een steentje uit mijn tas. Ik voel mij ellendig als een kassei.

De afdaling van achttien kilometer gaat steil naar beneden over een gladde en bochtige weg. Ik rijd met dichtgeknepen remmen om de vaart eruit te halen. Gelukkig helpt de wind nu mee want die is zo hevig dat hij mee afremt. Ik voel mijn handen niet meer en ik ben door en door nat ondanks mijn regenkleding. Na een vijftal kilometer zie ik bij een klein dorp een bord met 'Pensione'. Ik knijp in de remmen en bel aan. Ik sta letterlijk klappertandend voor de deur. Er is goddank plaats. Mevrouw begrijpt de situatie meteen. Ze helpt met mijn fiets en mijn tassen, zorgt voor handdoeken en sleept een deken aan om me na de warme douche in te wikkelen. Een half uur later belt een jonge Koreaanse wandelaarster aan. Ze is onderkoeld en ontredderd. Ze is niet warm te krijgen. Mevrouw tovert een elektrisch kacheltje tevoorschijn. Na een anderhalf uur onder de deken te zijn opgewarmd, krijg ik een paraplu mee om in het dorpje iets te gaan eten. Mijn Koreaanse lotgenoot heeft geen honger. Ik ben de enige eter in de herberg.

De dag daarop is het weer iets minder heftig. Met zoveel mogelijk droge kleding begin ik aan de resterende dertien kilometer afdaling.

In Ponferrado vind ik een fietsreparateur die nieuwe remblokken monteert. Ondertussen bezoek ik de burcht en de kathedraal in het oude stadsgedeelte.

Nog steeds in de regen maar gelukkig op een wat vlakker parcours rijd ik door naar Villafranca del Bierzo aan de voet van het laatste serieuze obstakel: de Cebreiro.

In Villefranca boek ik voor twee nachten in een hostel om alles te laten drogen en om letterlijk op adem te komen.

Ik heb uit mijn kamer een schitterend uitzicht op de bergen en onder mijn raam kolkte een rivier naar beneden. Het geluid van het water is rustgevend. De laatste twee dagen waren een echte aanslag op de geest, het lichaam en het materiaal.

Na alles te drogen hebben gehangen zoek ik een restaurantje op.

Daar ontmoet ik Barry, een Ierse bankdirecteur. Hij rust ook. Als wandelaar heeft hij last van een opspelende achillespees. Overigens zie je, naarmate Santiago in zicht komt, steeds meer mensen met allerlei blessures.

Barry is een onderhoudende kerel. Hij is met vervroegd pensioen en is erg gefrustreerd over het feit dat hij zijn laatste jaren had moeten doorbrengen onder de leiding van een academische snotneus.

Dat heeft hij zichzelf bespaard! Na Santiago, zo vertrouwt hij me toe, loopt hij verder naar Finisterra, gooit zijn schoenen en rugzak in de kolkende zee en springt er achteraan.

Morgen wordt het klimmen van zeshonderd naar dertienhonderd meter over een afstand van veertien kilometer met stijgingspercentages tot tien procent. Daarna is het twaalf kilometer naar beneden met een dalingspercentage van zeven procent.

Ave omnes gentes, morituri te salutant.

Villafranca del Bierzo – Santiago de Compostela

Vandaag begin ik aan de als moeilijk aangekondigde tocht over de Cebreiro. Wanneer ik mijn fiets uit de hotelgarage haal blijk ik een lekke voorband te hebben. Het zorgt voor enige vertraging, temeer omdat

enkele Spanjaarden die de dag daarop de tocht met de Mountainbike zullen maken alles over mijn KOGA-fiets willen weten en vervolgens alles over mijn solitaire tocht. Helemaal vanuit Holanda?!

Ik moet van de politie te voet over een uitgebreide zondagsmarkt. Als het half elf is kan ik eindelijk in het zadel. Het is zonnig, de lucht is blauw maar het is koud. De aanloop naar de Cebreiro is rustig klimmend en evenwijdig aan het wandelpad. Het lijkt wel een avondvierdaagse zoveel wandelaars op het caminopad. Het zijn pelgrims maar ook Spanjaarden die hun zondag benutten om naar boven te lopen en per taxibus weer af te dalen.

Eigenlijk valt die Cebreiro wel mee. Het kleine colletje daartussen en de hogere Alto de Poio zijn veel nijdiger. Op tweeënhalve kilometer van de top van de Cebreiro ontmoet ik eindelijk weer eens Nederlandse fietsers uit Sevenum. Ze zijn pas met Pinksteren vertrokken en vormen een aardig treintje met zijn tweeën. Ze fietsen dan ook gemiddeld honderdtien kilometer per dag.

De zon is inmiddels verdwenen, de lucht is dreigend en ik voel af en toe een spatje. Vooral op de cols blaast een ijzige wind. Dat is goed weergegeven door een beeld van een pelgrim die zich schrap zet tegen de wind. Ik besluit de etappe van ruim vijftig kilometer met een lang afdaling naar Triacastela.

Het is niet gemakkelijk om een slaappleats te vinden. Heel veel wandelaars en fietsers vinden Triacastela dé plek om aan te landen na een fiets- of wandeltocht door de bergen.

Het plaatsje stelt weinig voor.

Ik ontmoet twee taaie fietsrakkers uit Frankrijk: de een achtenzestig en de ander tweeënzeventig jaar. Klasse hoor! Zij vinden dit toch wel het laatste kunststukje, ook al hebben zij in Europa zowat alles gefietst.

Ik slaap boven een café.

Ik ontbijt samen met een Fransman. Beiden hebben we van al het caférumoer slecht geslapen. We kletsen uitgebreid zodat wij beiden later dan gewoonlijk vertrekken.

Door het raam zie ik de Ier Barry voorbijlopen. Die kan toch niet in één dag 56 kilometer hebben gelopen! Hij loopt mijlen uiteraard.

Mijn eerste stop is bij het mooie en grote Franciskanerklooster in Samos.

Ik haal er mijn eerste stempel van de dag. Vanaf nu moet ik zorgen dat ik tenminste twee stempels per dag op mijn pelgrimspaspoort krijg. Anders verdien ik mijn 'compostolaat' niet.

Tijdens de rit halen de twee Franse nestors mij in. Enkele tientallen kilometers lang spelen wij haasje over. Dat vrolijkt het soms wat eentonig

fietsen op.

In Sarria staat een Vlaming, herkenbaar aan een leeuwenvlaggetje aan de fiets, te twijfelen bij een kruising. Mijn GPS wijst de juiste weg.

We fietsen samen op en praten elkaar bij. Jos is tandarts en komt uit Genk. Hij informeert mij over de Belgische verkiezingsuitslag.

Ik realiseer me een strafbaar feit te hebben gepleegd. Ik heb niet voldaan aan mijn stemplicht en ook niet, zoals Jos, een volmacht afgegeven. Het zal wel loslopen, er ontsnapt wel meer aan de Belgische lange arm der wet.

De tocht verloopt verder aardig en we fietsen tussen steeds meer wandelaars. In dorpjes worden per bus hele klassen middelbare scholieren aangevoerd. Een groep verstandelijk gehandicapten sjokt met hun begeleiders ook richting Santiago.

De schaarse herbergjes raken dan ook overspoeld door dorstige en hongerige (pseudo)pelgrims.

Juist waar fiets- en wandelweg even gescheiden lopen krijg ik een lekke achterband. Een tiental km verder wéér in een afdaling krijg ik mijn tweede lekke achterband van de dag. Ditmaal kan ik zonder water het lek niet vinden. Ik besluit een nieuwe binnenband op te leggen.

Ik zoek een vlak plekje op waar een pad het veld in loopt.

Terwijl ik druk bezig ben verschijnt een kleine kudde koeien. Het was te verwachten: die moeten dit padje in.

Ik in de war, de koeien van hun melk.

De boer en zijn hond lossen het aardig op.

Door de dubbele bandenpech besluit ik na een kleine vijftig km in Portomarin te stoppen en deze keer maar eens een goed hotel te nemen. Dat lukt. Portomarin ligt aan een stuwmeer en trekt heel wat pelgrims.

De dag daarop begin ik aan mijn voorlaatste rit naar Arzúa, ongeveer zesenvijftig kilometer dichterbij Santiago.

Het is een mooie en pittige rit.

In Arzua kan ik samen met nog enkele andere fietsers en wandelaars gemakkelijk terecht in een gloednieuw en modern opgezet pension.

De laatste rit naar Santiago loopt door een mooi en heuvelachtig landschap. Ik heb nog nooit zulke uitgestrekte eucalyptusbossen gezien. In een klein kapelletje kan ik zelf stempelen: handig maar wel een beetje fraudegevoelig. Er fietsen mij twee Nederlanders voorbij: de dame op een ligfiets die sneller omhoogging dan haar partner op een gewone fiets. Misschien moet ik mijn vooroordeel over ligfietsen maar eens bijstellen.

Zes kilometer vóór Santiago krijg ik opnieuw een lekke achterband. Ik word nu snel voorbijgesneld door fietsers van allerlei nationaliteiten. Sommigen stoppen en vragen of ik hulp nodig heb. Enige vaardigheid heb ik inmiddels wel ontwikkeld.

Santiago de Compostela

Ik fiets het plein voor de kathedraal op. Fietsers en wandelaars omhelzen elkaar. Er zijn ook families die 'hun' pelgrims opwachten. Ook ik ben, in mijn eentje, hevig geëmotioneerd.

Ik zoek het hotel op dat ik, bij uitzondering, enkele dagen geleden voor twee nachten geboekt heb. Het ligt aan de rand van de stad.

Ik stuur familie en vrienden een berichtje dat ik mijn doel bereikt heb.

Languit liggend op mijn bed overvallen mij gemengde gevoelens. Ik heb het gehaald, dus ik ben blij en trots op mezelf, maar ik ben ook droef gestemd: het zit erop.

Ik ben opgelucht dat ik niet elke dag weer op de fiets moet en tegelijkertijd mis ik het nu al.

Ik bedenk hoe vermetel ik was om het plan te hebben dat ik ook terug naar Breda zou fietsen. Het was bij momenten heel zwaar. Heb je eenmaal je doel bereikt dan valt ook heel veel motivatie weg om er nog eens bijna tweeënhalfduizend kilometer bij te fietsen. Dat laat ik Marianne die over een paar dagen hier naartoe vliegt weten.

In het hotel verblijft een groep Vlamingen uit Bree: 'De Mannen van het Poortje'. Zij werden vergezeld door een bezemwagen met aan de trekhaak een complete fietswerkplaats. Vergeleken met deze groep voel ik mij een pelgrim in pij en op sandalen.

Deze 'mannen' hebben van St. Jean Pied de Port met de mountainbike over het wandelpad gefietst. Een van hen had ooit Luik Bastenaken Luik gefietst: maar dit was erger.

De dag daarop zit ik al om acht uur in de bus naar de stad. Ik wil op tijd mijn 'compostolaat' ophalen. Om negen uur gaan de kantoren open maar er staat al een hele rij pelgrims die ook niet zonder getuigschrift' naar ergens ter wereld willen terugreizen. Ik zie verder geen bekenden.

Om 10 uur zit ik in de Kerk voor het bijwonen van de heilige mis van de pelgrims.

Het doet me toch wel wat. Ik word herinnerd aan mijn middelbareschooltijd. De ritus, de sfeer van toen. De gebeden, de gezangen, de litanieën, de wierook, de gewaden in brokaat. Alles heeft hier iets baroks.

De buitenlandse pelgrims zijn ingetogen, de Spanjaarden zijn extravert. Zij kletsen en maken zelfs een praatje wanneer zij ter communie gaan. Zo wordt naast mij in volle openheid en luidop gebiecht. Ik versta er niets van. Het biechtgeheim is, althans wat mij betreft, gewaarborgd.

Wanneer het grote beroemde wierookvat door de twee grote zijbeuken zwaait wordt er volop gefotografeerd en geflitst. En dan barst het orgel in een muzieksalvo uit, indrukwekkend en ontroerend.

Wanneer ik buiten kom is het rustige plein van de vroege morgen overvol met (groepen) toeristen uit alle windstreken.

Er staat een file van honderden bezoekers die het beeld Jacobus gaan omhelzen.

Ik laat dat maar en loop over de pleinen rondom de kathedraal, die, zo lijkt, vanuit elke gezichtshoek weer een verschillend profiel toont.

Dan hoor ik in de verte doedelzakmuziek. Wanneer ik dit hoor raak ik erg ontroerd. Ik weet nog steeds niet wat deze muziek bij mij opwekt.

Langzamerhand verandert het pelgrimsoord in een drukke toeristische attractie.

Deze drukte stoort me. Ik besluit in een stil achterafstraatje wat te eten. Ik keer terug naar het hotel om op mezelf te zijn en mijn laatste indrukken op te schrijven.

Zoals ik de Pyreneeën vreesde, vrees ik nu mijn terugkeer naar het gewone leven. Maar ik zal blij zijn als ik mijn geliefde over enkele dagen weerzie.

DE WEG NAAR SANTIAGO
EUROPESE CULTURELE ROUTE

Ondergetekende, voorzitter van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob, verklaart dat

Rycken, Jan Jozef Frans

paspoortnummer: *EG 215605*

lid van het Genootschap is en

te voet per fiets te paard

de traditionele pelgrimstocht naar Santiago de Compostela maakt. Hij verzoekt de lezer aan toonder van deze pelgrimspas zonnig steun en hulp te verlenen.

God lone het U!

De voorzitter: *[Signature]*

Datum afgifte: *08-03-2010*

Nummer pelgrimspaspoort: *17395*

Pelgrimstocht volbracht te Santiago,
Cumplió la Peregrinación a Santiago,

..... de de 20

17 JUN. 2010

CERTIFICACIÓN DE PASO
FIRMAS Y SELLOS

VVV BREDA
Willemstraat 17-19 - 4811 AJ Breda
Telefoon: 0600-5222444
Fax: 076-5218530

10 mei 2010

16 mei

HOTEL ST MICHEL**
Euri Les Pègrines
28, Pl. du 18 Octobre - 5, Rue Péar
28200 CHATEAUDUN
Tél. 02 37 45 15 70 - Fax 02 37 45 87
* 482 804 309 00011 - TVA intra FR 15 482

17 mei

FIRMAS Y SELLOS

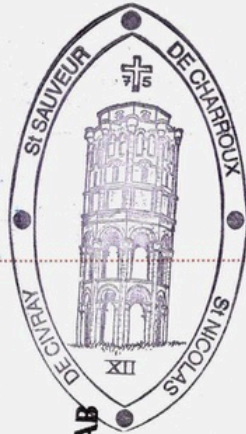
FIRMAS Y SELLOS

le 19 Mai 2010

27/05/2010

19/05/10

J.P. A Bourrut Lacouture
Vacances à la ferme
16390 BONNES
Tél. 05 45 98 54 28

26/05/2010

Le Relais du Miel
Valette - Route d'Antran
86100 CHATELLERAULT
Tél. 05 49 02 06 27
www.lerelaisdumiel.com
SIRET 392 385 928 00016 - APE 552 C
FR 37 392 385 928

HÔTEL RESTAURANT LE CRAB
27, rue Kleber
16000 ANGOULÊME
Tél. 05 45 93 02 93
SIRET 344 405 865 0003

FIRMAS Y SELLOS

FIRMAS Y SELLOS

03.06.10

ACCUEIL SAINT JACQUES

Le 30 Juin 2010

03.06.10

11 JUN 2010

OFICINA DE TURISMO DE PAMPLONA

IRUÑAKO TURISMO BULEGOA

010-2-90-21

10 JUN. 2010

21 01 2010

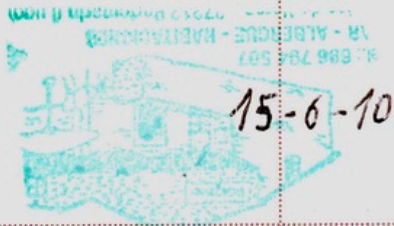
14-VI-10

HOTEL
VILLAJARMIN

Tel. 982 54 80 84
Fax 982 54 52 52
PORTOMARIN (Lugo)

14-6-10

15-6-10

Casa Molnar

15-6-10

16/06/10

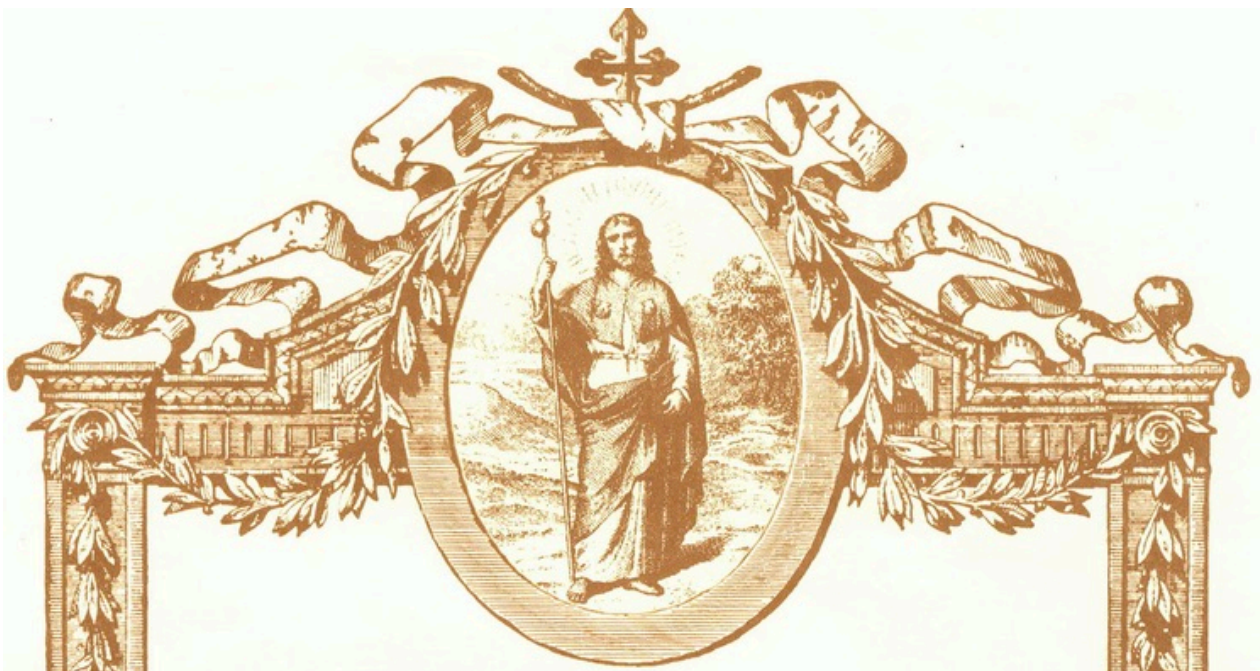
16/6/10

CABO FINISTERRE
PATRIMONIO EUROPEO
24-06-2010

17 JUN. 2010

CAPITULUM hujus *Almae Apostolicae et Metropolitanae Ecclesiae Compostellanae sigilli Altaris Beati Jacobi Apostoli* custos, ut omnibus *Fidelibus et Peregrinis ex toto terrarum Orbe, devotionis affectu vel voti causa, ad limina Apostoli Nostri Hispaniarum Patroni ac Tutelar* **SANCTI JACOBI** convenientibus, *authenticas visitationis litteras expediat, omnibus et singulis praesentes inspecturis, notum facit: Dnum*.....
Ioannem Iosephum Franciscum Rycken.....
hoc sacratissimum Templum pietatis causa devote visitasse. In quorum fidem praesentes litteras, sigillo ejusdem Sanctae Ecclesiae munitas, ei confero.

Datum Compostellae die...17...*mensis Junii*.....
anno Dni...2010... .

Annus Sanctus

José Feliciano

Canonicus Deputatus pro Peregrinis

Het compostolaat vertaald

Het kapittel van de Zegenrijke Apostolische en Aartsbisschoppelijke Kerk van Compostela, als bewaarder van het zegel van het Altaar van de Zalige Apostel Jacobus, belast met de taak een bewijsstuk te overhandigen aan alle gelovigen en pelgrims uit alle landen van de wereld die uit devotie of omwille van een gelofte de Bedevaartplaats van de Heilige Jacobus, onze Apostel, patroon van de Spanjaarden en Titelheilige bezoeken, maakt bekend aan allen te zamen en afzonderlijk, die dit zullen nagaan, dat Jan Jozef Frans Rycken dit allerheiligste Godshuis uit godsvrucht toegewijd heeft bezocht. Ter waarmerking overhandig ik hem het voorliggende schrijven bekrachtigd met het zegel van dezelfde Heilige Kerk.

Gegeven te Compostela op 17 juni in het jaar des heren 2010.

De secretaris van het Kapittel

Naar het einde van de aarde

Voor veel pelgrims is het bereiken van de kathedraal van Compostela het hoogtepunt, maar niet het eindpunt. Zij wandelen of fietsen door tot Finisterre. Dit onherbergzame uiteinde van de ruwe Galicische kust werd in de middeleeuwen door de pelgrims als het einde van de wereld gezien.

Het is het punt waar Barry, de Ierse bankdirecteur, van plan was de wereld te verlaten. Of hij dat plan ook werkelijk heeft uitgevoerd zal ik nooit weten.

De rots inspireert velen tot een afsluitend ritueel: zij planten hun trouwe pelgrimsstaf tussen de rotsen en nemen afscheid van het schoeisel dat hen kilometerslang heeft gedragen.

